

LITURGISCHE ORIËNTATIE (8)

DE GEMEENTEZANG

De kerk van Christus is een zingende kerk. In de kerkdienst kan men twee bewegingen onderkennen. De ene is die van de HERE God naar ons toe, te horen in de woorden van de Bijbel en de uitleg daarvan in de preek. De tweede is een beweging van de gemeente naar de HEER toe, in gebed, dankzegging en lied. Als antwoord van de gemeente op het verkondigde Woord.

Het zingen van de gemeente lijkt vanzelfsprekend, maar heeft zich toch gaandeweg ontwikkeld in de geschiedenis van de kerk. We kennen enkele liederen uit de Vroege Kerk en van de kerkvader Ambrosius van Milaan (4^e eeuw), bekend om zijn 'Lofgezing' of 'Te Deum'. In de oosters - orthodoxe kerken ontbreekt de gemeentezang vrijwel geheel. Daar zingen wel de diakenen en de priesters, ook koren. In de westerse katholieke kerk werd in de Middeleeuwen steeds minder door de gemeente en steeds meer door het koor gezongen op de bekende eenstemmige gregoriaanse zangwijze. De koren zongen overwegend psalmen, in het Latijn, en enkele Marialieder. Monniken zongen ze in de getijden in de kloosters. De Reformatie herstelde de gemeentezang. Luther dichtte zelfs liederen daarvoor zelf en handhaafde muziek in de kerk. Calvijn liet de gemeente berijmde psalmen zingen. Geen gezangen. Geen muziek. De reformator Zwingli wilde de gemeentezang zelfs helemaal weglaten, in een rigoureuze hervorming van de roomse eredienst.

In ons land berijmde Ds. Petrus Datheen de psalmen en zijn bundel werd tot 1773 gezongen. Nog altijd beperkt een aantal Zeeuwse gemeenten zich tot dit psalter.

Het kerklied in strofische versvorm is in de protestantse liturgie onvervangbaar, al zijn er wel pogingen om de psalmen onberijmd te zingen. Voor koorzang zeker geschikt, voor de gemeentezang minder.

In de 19^e eeuw werden nieuwtestamentische liederen en gezangen in onze kerk ingevoerd en gezongen en in onze wijkgemeente zingen we die, naast de psalmen.

De hoofdzaak is dat de belijdende gemeente haar geloof uitzingt in woorden die uitdrukking geven aan ootmoed, smeking, lofprijzing en dank. Dat is niet meer weg te denken uit de liturgie.

In de protestantse eredienst wordt de gemeentezang begeleid door muziek. Het orgel is daarbij prominent. Dit heeft het voordeel dat allerlei stemmen door één persoon op één instrument worden gespeeld. Principieel is dat niet. De gemeente zou ook begeleid kunnen worden door andere instrumenten, fluit, viool, piano. Als het maar ondersteunend is voor de gemeentezang, zoals dat ook de functie van een cantorij is.